

Jaaruitstap naar de stille Kempen, op de purperen hei

Marc Vandamme

6u15. De wekker loopt af. Een onhebbelijk uur voor een zondagmorgen, voor mij althans. Bij het optrekken van de rolluiken komt er amper licht in de slaapkamer. Het regent en er staat een fikse wind. Even bekruipt me de gedachte om terug onder de wol te kruipen, maar het gevoel dat ik iets interessants kan missen sterkt mij om de douche in te springen en de picknick klaar te maken.

Zoals je kon lezen in het verslag van NP Beernem op pg 24 bestond de groep uit 15 mensen van Jabbeke en 15 mensen van Beernem; een perfect evenwicht voor een daguitstap naar de Kempen. De beide natuurpuntafdelingen sloegen immers de handen in mekaar om deze trip te organiseren. Kris D'hondt en Pauwel Bogaert ondernamen vooraf een verkennende tocht om alles zo goed mogelijk te laten verlopen.

Het idee voor deze excursie kwam van Kris. Zijn zoon Maarten is immers schaapherder bij de vzw Kemp. Ja, je hoort het goed, schaapherder. Geef toe, dat spreekt toch tot eenieders verbeelding? Dit niet alledaags beroep maakte mij nieuwsgierig.

De bus bracht ons naar Mol, waar we hartelijk werden ontvangen in Ecocentrum De Goren, met een kop koffie en lekkere koekjes.

Maarten toonde ons aan de hand van een presentatie waar de vzw KEMP voor staat: Kulturhistorisch, Ecologisch en Maatschappelijk Project. Deze natuurvereniging werd opgericht in 2001 en legt de focus op het behoud van onroerend en ook levend erfgoed. Ondermeer het in stand houden van het Kempens schaap is een belangrijk doel van de vereniging. Met schapenbegrazing zorgt KEMP voor een ecologisch verantwoorde manier van landschapsbeheer. Een kudde van inmiddels 1200 dieren houdt het Kempens landschap in stand. De vzw voert opdrachten uit voor onder andere het Agentschap voor Natuur en Bos, Natuurpunt, het bedrijf Sibelco, de gemeente Mol, en de stad Turnhout.

Maarten is veldverantwoordelijke van KEMP. Schaapherder lijkt voor de meesten onder ons een romantisch beroep, op mooie zo-

merdagen met een idyllische kudde rondtrekken op de purpere hei, picknicken in de schaduw van een boom met de hond naast je, schuilen voor de regen in een gezellige hut en dan weer verder trekken.... Het wordt echter meteen duidelijk dat daar heel wat komt bij kijken.

Maarten en zijn bordercollie nemen ons mee naar de heide en tonen ons wat ze samen kunnen. Op bevel van Maarten gaat de hond de schapen halen en brengt ze precies waar Maarten ze wil hebben. De hond is ontzettend intelligent en doet niets liever dan werken, in dit geval "schapen drijven". Ongelooflijk hoe wendbaar het beest is, wanneer ze de commando's van Maarten uitvoert. Terwijl Maarten ons alles vertelt over het beheer met de schapen, rust de hond in het gras en verliest ze haar baas geen seconde uit het oog.

We komen te weten dat zo'n grote kudde schapen veel zorg vraagt: scheren, ontwormen, preventieve behandelingen tegen ziektes. Ook het kweken is een hele karwei: de keuze van de rammen, de zorg voor de oaien

en de lammeren. Maar voor de schapen op het terrein gaan, moeten ook beheerplannen en graasplannen opgesteld worden, moeten bestekken worden opgemaakt en dient het nodige advies te worden gegeven rond kudde- en weidebeheer.

Het idyllische beeld van de schaapherder vervaagt als je hoort hoeveel er moet gewerkt worden om de kudde en de natuur gezond te houden. Maar dit schrikt Maarten niet af en hij straalt in ieder geval heel veel passie uit voor het beroep en voor het beheer van de gebieden.

Tevreden over wat ons werd bijgebracht, rijden we naar het bezoekerscentrum van Landschap de Liereman waar we de picknick aanspreken, al dan niet vergezeld van een lekker glas "Gageleer" en waar we bovendien werden getraakteerd op een voorbijvliegende sperwer.

In de namiddag worden we naast Maarten begeleid door Kris Vandersteen en Jan Vandenberg, heel enthousiaste en onderlegde gidsen die ons alle hoeken en kanten van Landschap de Liereman laten zien. Landschap de Liereman bevindt zich in het grensgebied van Oud-Turnhout en Arendonk en is één van de grootste en oudste erkende natuurgebieden in Vlaanderen. Het gebied bestaat uit verschillende biotopen waarvan het

belangrijkste de heide is, andere zijn vennen, bossen, heischraal grasland en weidevogelgebied. Deze verschillende soorten biotopen zorgen uiteraard voor een grote diversiteit aan fauna en flora.

Het is ons duidelijk dat Natuurpunt een zeer onderbouwde visie heeft over het beheer van het gebied. Wanneer je immers niets doet, ontstaat bos en verdwijnt de heide. Daarom wordt gemaaid, begraasd of geplagd. Ook wordt ervoor gezorgd dat de graslanden verschrallen door geen meststoffen te gebruiken en het maaisel af te voeren. Zo neemt het aantal kruiden en bloemen toe.

We hadden het genoeg om door een heidegebied te lopen dat normaal gezien niet toegankelijk is voor het grote publiek. De struik- en dopheide stond er in volle pracht. We zagen ook sterretjes-, beker- en rendiermos. We zagen ook gageleer, één van de meest typische planten van het gebied. In de Middeleeuwen was deze plant één van de bestanddelen van gruit, een kruidenmengeling waarmee bier werd gebrouwen. Hop verdrong gageleer uit de markt, maar sedert de jaren '80 wordt gageleer opnieuw verwerkt in het bier Gageleer dat op de markt wordt gebracht voor het behoud van de natuur. Is dat geen reden om er af en toe ene te drinken?

In het midden van de heide op de beschermde archeologische zone konden we in een bodemschuif een doorsnede zien van een podzol, de typische bodem van de Kempen. Dit informatiepaneel bevindt zich in de grond en kan door elke bezoeker uit de grond worden getrokken, waarna het na raadpleging terug in de grond verdwijnt. Naast info over de bodem geeft het paneel ook uitleg over de resten uit de steentijd die in de omgeving zijn gevonden; een ingenieus systeem.

De zon had de donkere regenwolken inmiddels verdreven en de vogelaars onder ons merkten een buizerd op aan de horizon. De roodborsttapuit liet zich horen, maar kregen we helaas niet te zien. Door de grootte van de wandeling en de focus op het beheer was er helaas te weinig tijd om alles wat groeit, kruipt en vliegt in De Liereman te ontdekken. Daarvoor moeten we er zeker nog eens terug.

Wat alvast mijn grote bewondering verdient, is wat men met gedreven mensen, gepast beheer en respect voor het erfgoed kan verwezenlijken. Chapeau!

Marleen Vanden Broucke

Zie ook www.natuurpuntjabbeke.be voor een fotoreeks over de uitstap.

Gezien in het Maskobos: groot avondrood

Jan Baert

Het Maskobos, vrijdagavond 1 juli. Het nachtleven in het bos wordt geïnventariseerd. Het is verbazend hoeveel dieren er liefst 's avonds op pad gaan. Muizen, konijnen, vlermuizen, glimwormen en massaal veel nachtvlinders. Specialisten tellen 120 soorten "motten" op één nacht! Veel soorten hebben originele namen, zoals huismoeder, snuituil, houtspaander, rozenblaadje, gele tijger, zwart beertje, appeltak, wapendrager, ...

Ik zet er graag eentje in de kijker: groot avondrood; een schitterende nachtvlinder met een vleugelspanwijdte van 6cm, prachtige olijfgroene vlekken en roze strepen op de voorvleugels en een rode lijn op de rug.

Groot avondrood behoort tot de pijlstaarten. Niet door de rode lijn op zijn rug, maar door een uitsteeksel aan de staart van de rups van de vlinder; een kenmerk van alle pijlstaartvlinders. Op die bruingroene rups imponeren 2 paar oogvlekken. Bij verstoring kan de rups die oogvlekken doen opzwellen om vijanden af te schrikken.

De avondroodruis leeft op wilgenroosje en kattenstaart. Beide soorten komen voor in het Maskobos.

Overdag speelt de vlinder verstoppertje, maar 's avonds wordt hij actief en zoekt kamperfoelie of andere buisbloemen op. Die bloemen verspreiden vooral 's avonds een sterke zoete geur. Met zijn lange roltong tankt hij nectar uit de lange buisbloemen.

Boudewijn De Graeve